

SAĞLIĞIN İKTİSATI

Cem TURAMAN

© Copyright 2026

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi AŞ'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN	Sayfa Tasarımı
978-625-362-026-4	Akademisyen Dizgi Ünitesi
Kitap Adı	Yayıncı Sertifika No
Sağlığın İktisatı	47518
Yazar	Baskı ve Cilt
Cem TURAMAN ORCID iD: 0000-0003-3917-3745	Vadi Matbaacılık
Yayın Koordinatörü	Bisac Code
Yasin DİLMEN	MED078000
Kapak Resmi	DOI
Dr. Rothenburg'un 1832 Hamburg kolera salgını haritası.	10.37609/akya.4159

Kütüphane Kimlik Kartı
Turaman, Cem.

Sağlığın İktisatı / Cem Turaman.
Ankara : Akademisyen Yayınevi Kitabevi, 2026.
268 s. ; 160x235 mm.
Kaynakça var.
ISBN 9786253620264

GENEL DAĞITIM
Akademisyen Kitabevi AŞ

Halk Sokak 5 / A
Yenişehir / Ankara
Tel: 0312 431 16 33
siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

TAKDİM

Tüm bilimlerin anası tarihse babası iktisattır. Bilim nesillerinin yolunu büyük anne ve büyük babalara, geriye doğru izlersek önce coğrafyaya, sonra jeolojiye ve daha sonra kimyaya ve fiziğe ulaşırız. Biyoloji ve evrim (evrim olmadan biyoloji olmaz) bu akrabalıkların amalgamından doğmuştur, bu amalgam başka türlü de şekillenebilirdi, “ortadaki” atom karbon bile olmayabilirdi. Matematik, istatistik, biyoloji, sosyal bilimler ve psikoloji, hepsi, bunları inceleme maceramızın zorunluluklarıdır. Bütün bunlar hakkında en azından bir sezgiye sahip olmadan, bilim hakkında bir kanıya varmak isteyen işi, şansa kalmıştır.

Bilimlerin babası iktisadın ebesiyse, eşitsizliktir. İktisat yazmayı denerken, hele sağlık iktisadı, eşitsizliklerden söz etmemek sadece bilim dışı değil, imkânsız olurdu. Yaşamın kendisi iktisat kanunlarına uyar, tersten söylersek iktisat, yaşamın kanunlarını (ve insanın kanunsuzluklarını) açıklayan bir bilimdir. Gençliğimde eylemci ve orta yaşında evrimci olarak, evrimin bir patlamalar vektörü olduğunu söylüyorum; gençliğimde uğruna savaştığım sosyal eşitlik ve denge, doğal yollarla kalıcı biçimde kurulabilir türden olsaydı, evrim mekanizmaları harekete geçemezdi; bu fikir, hayatın hiçbir zaman başlamaması anlamına gelmektedir.

İktisat, insan toplumundaki adaletsizliklerin ürünüdür. Bilimse hiçbir şey görüldüğü gibi olmadığı için vardır. İktisadı bilim yapan işte bu iki önermenin füzyonudur; iktisat, adaletsizliğin ve sosyal dengesizliklerin nedenlerinin bilimsel yöntemlerle araştırılmasıdır. Tarih anaysa, iktisadın bir bilim olarak doğuşunun sahnesidir ve onun geri planını oluşturan coğrafya olmaktadır. Bütün manzaralar dengeli bir biçimde dağılsaydı coğrafyaya ne gerek kalırdı; manzaranın öngörülemeyen değişkenliği, sosyal akışkanlıkların tetikleyicisi olarak tarihin gidişatını belirlemektedir.

İnsanın tarihi, yazılı olana göre kat be kat daha uzundur ve tarihin bu çok uzun dönemdeki sosyal yapılanma biçimi kabilelerin, eşitlikçi paylaşım ilkelerine göre, adaletli biçimde yönetildiğini artık biliyoruz. Eğer bizi biz yapan eşitlik ilkesi ise, insan genetiği eşitlikçi paylaşım ilkelerine göre biçimlenmiş demektir ve eşitliği bozmak, insanı bozmak olmaktadır.

Ulus-devletler çağında “memleketin çivisi çıktı” sözü meşhurdu; artık inkişaf ettik, küreselleştik ve “dünyanın çivisi çıktı” diyoruz. Bu, Antroposen’in en kısa tanımıdır ve artık ülkelerin sorunlarının şaşılacak kadar birbirine benzediğini mütalâa ediyoruz, her topluluğun en kendine mahsus özelliği, kültürler bile

küçük yerel topluluklar dışında her yerde birbirine karışmıştır ve suçlar, salgınlar, hapishaneler ve ordular tekdüzeleşmiştir, benzemeyense ülkelerin refah düzeyleridir ve bu baş döndüren denge bozulması, korkutucudur.

Yukarıda değindim, birkaç yıldır bir halk sağlığı külliyatı hazırlıyorum; dönüp dolaşıp sağlığın, iktisadi ve siyasi alt yapıyla ne kadar sıkı bir neden-sonuç ilişkisi içinde olduğunu gördüğüm halde, hayretler içinde yeniden teşhis ediyorum ve beni tekrar tekrar hayrete düşüren, bildiğim gerçeklerin bu kadar tartışılmaz olmasıdır. Her konuda olduğu gibi, eğitim, barınma, giyim-kuşam, beslenme, sağlıkta da inanılmaz bir eşitsizlik ve adaletsizliğin, dünyanın her yerine sindiğini görmemek imkânsızdır ama bilinçli körler de iş başındadır.

Adalet mülkün, mülk de kapitalist yapılanmanın temeli olduğuna göre, dünyanın değişme hızına yetişemediğimiz siyasi yapısının, eşitsizlik ve adaletsizliği biraz olsun dengelemeye kendiliğinden izin vermeyeceğini anlamamız gerekir; yeni dünya düzeninde norm, “mevcut dengeyi” korumaktı; 2026 Davos’unda dengeyle dengesizlik arasında uyum yaratmak, denge sayılabiliştir.

Ne var ki, bazen bir barajı patlatmak için tek bir taşı yerinden oynatmak yetebilmektedir. Ne kadar isterdim o taşı bulmuş olmayı, en kıymetli taş barajı patlatacak olandır ve bıkmadan aramaya devam edeceğim, aramak bazan bulmak kadar heyecanlı bir serüven olabilmektedir.

Önceki paradigmayı parçalayan teoriler bilimsel devrimleri doğurmaktadır, devrim için önce yıkım gerekmektedir ve devrimin olmadığı yerde, yıkılma riskini göze almaktan azade kalan bilim, dine dönüşmektedir. Entelektüellik vehmine kapılarak seçkinler kulüplerine kapanmayı dindar olmakla eş anlamlı buluyorum, dininse afyon olduğunu biliyoruz, rüya görmeye yarar.

Gerek duyduğumuzsa daha gelişmiş, kapsayıcı ve daha yetkin bir “şeydir”. Bizi biz yapan prefrontal korteksimiz, fizik dünyanın ötesinde, algılarımızın seçemediği varlıklar yaratarak gelişti; 150 kişilik kabilelerle sınırlı sosyal varlığımız gelişe gelişe kendi sınırlarını bile tanımaz oldu, ancak yarattıklarımızın da sürekli gelişmesi gerekmektedir ve her tanrı, artık düşüncenin ve gelişimin önünü tıkamaktadır. Artık başka bir yerdeyiz.

Peki o “şey” nasıl bir şey olmalı? Bilim adamının¹ akli bir kuantum partikülü misali hiçbir yerde olmadan her yerde olması gereken bir akıldır ve komünist olmadığı zaman kapitalist hiç olamaz (komünizmin zıddı faşizm değildir; faşizm, tıpkı liberalizm ve neoliberalizm gibi, kapitalist demokrasinin bir formudur; komünizmin zıddı kapitalist demokrasidir). Zıtların birliği ilkesi işbaşındadır, kapitalizm kendi zıddını, komünizmi öldürmekle kendi sonunu da getirmiştir ve ölümünü izliyoruz, kaçınılmazdır.

Demokrasinin, 300 tane Atinalı erkek yurttaşın, kadınları dışarıda bırakarak, hamama gitmeden aceleyle karar alması dışında başka tanımı var mı? Bu acele kararlar Isparta şehrinin baskısı altında hayatta kalmak için uyarlanmış çözümlerden ibarettir ve uyarlamadan kolayca uydurmaya geçilebilmektedir. Helen kökenli Batı demokrasisi üç bin yaşında bir uydurmadır.

Marx’ın öve öve bitiremediği esnaf burjuvazi, Büyük Fransız Devrimi’ni yapıp kralları devirirken, uydurma Atina demokrasisini kendine uydurabilmiş ve izleyen 250 yılda esnafıktan küresel liberalizme evrilirken beş bin yıllık Çin, Mısır, Mezo Amerikan ve Hindistan kültürlerini hiçe sayarak, bu ülkelere borç verme şartı olarak işi, uydurduğu demokrasiye uyma zorunluluğunu dayatma küstahlığına kadar vardırabilmiştir.

Artık İngiliz ve Fransız devrimleriyle başlayan Batı kapitalizmi 250’inci yaş gününde ölüerken, Helen uydurması demokrasi de boğulmaktadır, bugün batı ülkelerinin yarısında iktidar “ekstrem” sağın elindedir ve Avrupa uygarlığı, düştüğu dalgalı denizde yılana sarılmaktadır. Yetmişlerde üç İtalyan’dan biri komünistti; şimdi yarısı faşisttir.

Yeni “şey” için hazırlıklı olma zamanı gelmiştir ve sağlık sistemlerimizi uyarlamamız gerekmektedir. Dünya çehresini değiştirmektedir ve halk sağlıklılarının işi artacak, boyutlanacak ve çeşitlenecektir. Yapay zekâ, büyük veri ve iletişim teknolojisi, yeni bir yönetim biçiminin kapısını aralamıştır, bu bize zorluklar kadar fırsatlar da yaratacaktır, ancak yönetici ve politikacı tabakaların suyunun ısındığı kesindir ve sırada, radyologlar başta olmak üzere

¹ Feministler 1994 Kahire Nüfus ve Kalkınma Toplantısı’nı *bastıklarında*, “bilim adamı” yerine “bilim insanı” terimini kabul ettirmeye çalıştılar, şimdiyse “iş adamı” yerine de “iş insanı” terimini buyurmaktadırlar, demek feministlerin iş kadınlarının cirit attığı bir kapitalizme itirazları bulunmamaktadır. Özentilerinin objesi, hiçbir işe yaramaz bir yupiler ordusunda kadınların da hiç değilse teğmenliğe kabul edilmesinden başka bir hülyaları bulunmamaktadır. İtalya başbakanı ve Avrupa Birliği başkanı hanımlarsa, kadın “şefkatinin” faşizme kadar esneyebileceğinin kanıtı olmaktadır. Bununla birlikte, “gel de hak verme” dedirten ucubeliklere burun kıvrımayız; ülkemiz iş kadınları vergi affı kapabilmek umuduyla Erdoğan’a “feminist” diyedursun, kitabı yayıncıma göndermek üzereyken *Right Honourable* hükümet erkânının TV’de yaptıkları 8 Mart 2026 konuşması, siyasi iradenin kadının yerini evinde çocuk bakmakla sınırlama eğilimlerini açıkça gösteriyordu. Yirmi yıl önceki Türkiye Üreme Sağlığı Programı’nda da kadını bağımsız bir “varlık” olarak değil, “anne” olarak göstermeye çalışan aynı muhafazakâr kafaydı; James Bond bile söyledi, “iktidarlar değişir, kafalar değişmez.”

doktorlar, hemen sonra psikologlar, iletişimciler ve eğitimciler bavullarını toplamaya başlamalıdır.

İngiliz Sanayi Devrimi, ürünlerini buharlı gemilerle kolonileri üzerinden tüm dünyaya ulaştırdı. Sonradan gelen Alman Sanayi Devrimi, kolonisi olmadığı ve pazar doyduğu için, İtalya gibi savaşmak zorunda kaldı. Nüfus büyürken ekonomi küçülürse “ölüm haçı”² çizilir ve savaşa girmekten başka çare kalmaz, yoksa isyanlar ve iç savaş başlar. İçinde bulunduğumuz de facto durum, ilan edilmeden başlatılmış bir de jure Üçüncü Dünya Savaşıdır, dünya iktisadi düzeni bu savaşın sonunda yeniden kurulacaktır ve türümüzün kaderi yeniden belirlenecektir.

Politikadan eyleme giden yol ve aynı anlama gelmek üzere, kararlar uygulama arasında geçen süre kısaldıkça, sağlık sisteminin etkisi ve verimi de riskle birlikte artar. Eylem çerçevesini belirleyen politikaysa, politikayı belirleyen sistemdir. Küba, Vietnam ve Çin bir tarafta, ABD, Almanya ve Fransa diğer tarafta, iki ayrı sistemi temsil ediyorlar; her iki grupta da özel girişimcilere yer vardır, birinci grupta özel girişim yaratıcılık beklentisiyle desteklenir ve hükümetlerin sıkı kontrolü altında ve gösterdiği doğrultuda varlığını sürdürür; ikinci gruptaysa istedikleri gibi at koşutran şirketler hükümetleri parmaklarında oynatır ve seçim sonuçlarını belirler, hatta ülkeyi doğrudan yönetebilirler.

Bu fark, eğitimsiz göze küçük görünebilir, ama donanımlı bir beyin için bu, belirleyici bir farktır. İktisatı doğru okumak için böyle bir beyine sahip olmak gerekir. İkinci farksa, yönetimde kontrol kapasitesinin derecesidir, tam yasaklıktan tam serbestliğe kadar değişen geniş bir aralıkta, başkan adaylarını belirlemekten çalışanlara oy hakkı vermeye kadar çeşitlilik gösterebilen kararları bu kural belirler.

Sağlıksa doyurucu, üretken, onurlu ve uzun bir yaşam hakkına, yaşanmaya değer biçimde sahip olmanın zorunlu bileşendir. Sağlıklı olma hakkını satarak kâr elde etmek yaşamın doğasına aykırıdır; eğer aykırı gelmiyorsa insanda bir yanlış programlama olmuş demektir, yaşam kanunlarında değil. Sağlık hizmetinden kâr elde etme anlayışı varlığını koruduğu müddetçe, herkese sağlıklı ve uzun bir yaşam hedefini ancak hayal edebiliriz.

İktisat, görüldüğünden çok daha fazla sağlıkla ilişkilidir; sağlık hizmetine ve ilaçlara erişim, sağlıklı olmanın sadece görünen yüzüdür. Çocukluk hayallerini gerçekleştirilememenin maddi olanaksızlıklar yüzünden mümkün olamaması, stres içinde yaşamak demektir ve insanı hasta eden yoksulluk görünürken, insanı tüketen yoksulluk görünmez kalmaktadır. Hiçbir gerekçe, başkalarının yoksulluk

² Klinik tıpta ateş düşerken nabzın yükselmesiyle iki grafik çizgisi kesişir; bu noktaya “ölüm haçı” denir.

ve yoksunluk içinde yaşamasına göz yummayı haklı çıkaramaz. Buna neden olmayı lanetlemekse, yapılacak en doğru iştir.

“Gerekçenin” diğer adı kâr olmaktadır. Dünyamız hastadır, hastalığının tek nedeniyse işte bu kârlılığa dayalı sistemlerin her ne pahasına varlıklarını sürdürme direncidir. Tamamen farklı sistemlere duyduğumuz ihtiyaç bu kadar belirgin biçimde görünürken, kâr etmekten vaz geçmeyenler insanlığa ve dünyamıza karşı suç işlemektedir.

Sefalet içinde yaşayan insanlarda hastalık aramaya gerek yoktur, sefaletin kendisi bizzatı hastalıktır. Bu hastalığı tedavi etmek yerine tıbbi teknoloji ve aşı geliştirmeye yatırım yapılması, sorunun çözümünü ertelemekten öteye gidememektedir ve henüz bir sorunu çözerken diğerinin ortaya çıkmasını seyretmekten öteye gittiğimizi söyleyecek durumda değiliz; bu sefalet, tüm insanlığın sefaletidir.

Dünyamızda fakirlerle zenginler arasındaki sağlık farkı o kadar net ve uçurum o kadar derindir ki, sanki hastalıklar insanın başlangıcından beridir oradadır ve dünya nüfusunun fakir ve zenginler olarak bölünmesi şaşılacak kadar kolay olmaktadır. Kalkınmanın en üst seviyelerindeki ülkelerde bile yakacak ve gıda yardımıyla hayatta kalan şanslıların yanı sıra, evi bile olmayan milyonlara varan sayıda insan “yaşamaktadır”.

Yüz milyonlarca insan bir farenin bile tenezzül etmeyeceği deliklerde uyumaya razı olarak açlıkla pençeleşmekte, on binlerce insan geçimini çöplerden sağlamaya çalışmaktadır. Bu utanç bütün insanlığa aittir ve bu duruma seyirci kalan her kişi, her kuruluş ve her devlet, insanlık suçu işlemektedir.

Dünyada gelir adaletsizliği sürdükçe ne fakirler ne de zenginler huzur içinde yaşayabilir. Fakirler her türlü nimetten mahrum yaşamının stresiyle her gün tükenmektedir; zenginlerse her türden nimete sahip olabilmenin zevkini çıkaramadan, bunları ellerinde tutabilmek için güvenlik sistemleri kurmayla uğraşarak ömürlerini huzursuzluk içinde geçirmektedir. Zenginler ellerindeki kıymetini anlamaya vakit bulamadan çaresizce daha zengin olmak için çabalarken, fakirlerse kadere boyun eğmekle hakları için mücadele etme tercihleri arasında “özgürce” seçim yapmaya giderek daha fazla zorlanmaktadır. Peki fakirler tercihlerini, topluca intihar etmeyle, zenginleri topluca katletme arasında kullanmaya zorlandıklarında ne olur?

Sabahları 6’da yürüyüşe çıkarım, daha bu saatte otobüs durakları tıklım tıklım dolu oluyor, güneş doğmadan bu kadar insan onları bugün hayatta tutacak yevmiyeleri için toplu taşıma araçlarına doluyor, gündelikçi kadınlar sabahın

erken saatinden akşamın geç saatine kadar zalim ev sahibelerinin pençelerinde köle gibi çalıştırılıyor, temizlik bitince mantı ve yaprak sarma işleri başlıyor.

Bu gündelikçi kadınlar elbette yaşam ve yolculuk şartları nedeniyle enfeksiyonlara açıktır ama zengin ev sahibelerinin çocuklarına da göz kulak olmaktadır; lüks uydu kent sakinleri gecekondudan gelecek sosyal tehlikeleri kendilerinden uzakta tuttuklarına inanadursunlar, “o” yanı başlarındadır. Salgınlar gecekondu mahallelerini daha büyük şiddetle vursa da zengin mahalleleri de bundan payına düşeni, eksik de olsa almak zorundadır.

Kapitalizm, kendini doğuran Akıl Çağı’nı Akıldışılık Çağı’na çevirme cüretini göstermeyi göze aldığına göre, ilk defa bu kadar dar bir boğaza girmiş olmalıdır. Tarihin ironisine bakın ki, kapitalist ideolojinin başlangıcı Lettres Persanes’a tekabül etmektedir. Kitabımı dron yapıp bu küstahlığın ve ahlâk dışılığın suratına fırlatıyorum, kalbim Tahran’da başını zorla örten kızcağızların üzerinden, İran halkıyla atıyor.

Ankara Batı, Mart 2026

İÇİNDEKİLER

Sağlık İktisatına Giriş	1
Büyüme ve sağlık	1
Karşılıklı etki.....	1
Büyümenin tarihi.....	2
Büyüme uğruna	4
Büyüme mi sağlık mı?.....	7
Büyüme mi çevre mi?	8
Büyümeden vaz geçebilir miyiz?	9
Durgunlukların öğrettikleri.....	10
Küçülme	12
Gerçekçi olmasa da çekici.....	13
Ayrıştırma	14
Döngüsel ekonomi.....	16
Farklılaşma ve ötekileşme	17
Erişim farkı.....	17
Hastalıklar ve engeller.....	18
Seçim farklılıkları.....	19
İçerik ve bileşim farklılıkları.....	20
Coğrafya, çevre ve muhit	20
Bölüm Eki: Kalp damar hastalıkları dağılımını ne belirliyor?	22
Sağlığın Ekonomi Politikası.....	25
Makrodan mikroya	25
Sağlığa gelince.....	27
Bazı karşılaştırmalar	30
Sağlık göstergeleri.....	33
Sağlık insan gücü	36
Kim ödüyor, ne kadar?	37
Şahinlerin dönüşü.....	39
Mucize olmadan da olur	41
Sonuç	42
Bölüm Eki: İlaç tekelleri ve ülke yönetimi.....	47

Sağlıksızlığın Küreselleşmesi	53
Küreselleşme uçurumu ve neoliberalizm	53
Doğum ve gelişme.....	54
Yükseliş.....	58
Etkiler	60
Savunmasız ekonomiler	60
Sağlık üzerindeki etkiler.....	62
Filantrokapitalizm.....	63
Köktendinciliğe giden yollar	66
Neoliberalizmin hastalığı: COVID.....	68
İnsani değerlerin unutulması	70
Sosyo-viral ko-patojenez.....	71
Piyasa toplumunun hezimetini.....	73
Piyasalaştırılmış sağlık hizmetlerinin başarısızlığı	77
Küresel yönetim-sizlik.....	78
Yaşlı bakım hizmetlerinin çöküşü	79
Liberal-milliyetçi aşı sektörü	80
Patent ayrımcılığı	81
Greta.....	83
Neoliberalizmin sonu mu?.....	83
Sonuç	84
Bölüm Eki: Kapitalistin özeleştirisi.....	87
Yoksulluğun Sağlıksızlığı	89
Giriş, tanımlar.....	89
Yoksulluk.....	89
Temel ihtiyaçlar.....	91
Yaşam boyu etki, her yaşta yoksulluk	92
In utero yaşam ve sonrası	93
Çocukluk	95
Ergenlik	98
Genç yetişkinlik.....	99
Yetişkinlik	100
Emeklilik ve ileri yaş.....	100
Yoksulluk ve sağlık.....	101

Nedenler aynı	101
Tarihsel gelişim	104
Yoksulluk Göstergeleri	106
Mutlak yoksulluğun ölçülmesi	109
Nispi yoksulluğun ölçülmesi	110
Diğer yoksulluk göstergeleri	110
Grossman modeli: Fakirlik neden gelirden daha önemli?.....	111
Nedenlerin nedenleri	112
Yoksulluğun nedeni bozuk sağlık.....	113
Gelir ve sağlık	115
Cepten harcamaların etkisi	116
Sağlık sistemlerinin etkisi	117
Kamu sağlık sigortasından neden vaz geçemeyiz?.....	118
Sonuç	121
Bölüm Eki: Bir detektif hikayesi, sigortacının ölümü.....	123
Sağlık Eşitsizlikleri	129
Giriş ve tanımlar	129
Sosyal eşitsizlikler	131
Adalet ve eşitlik.....	132
Uluslararası boyut	134
Ters eşitlik hipotezi	136
Sömürgeciliğin mirası	137
Eşitsizliklerin nedenleri.....	138
Çeşitlilik ve eşitsizlikler	139
Sosyokültürel çeşitlilik.....	140
Biyolojik çeşitlilik.....	141
Sonuçlar	142
Yaşam beklentisi uçurumu	142
Eşitsizlik araştırmaları	143
Neredeyiz?.....	145
Yeni gelişmeler	146
Eşitsizliklerin geleceği.....	148
Yeni teknolojiler; fırsatlar ve riskler.....	148
İklim değişikliği ve üçlü hastalık yükü	149
Sonuç	150
Bölüm Eki: Vaka incelemeleri	157

Sağlığın Determinantları	165
Asıl suçlu	165
Sosyal yapılanma ve sağlık	166
Şartlar ve fırsatlar	168
Durgunluk, işsiz kalma ve ölme riski	169
Sosyal eşitsizlik araştırmaları	170
Farklılıklar	171
Sağlığın ekonomik determinantları	172
Sağlığın yapısal determinantları	174
Sağlığın sosyal determinantları	176
Sağlığın siyasi determinantları	179
Sağlığın makro determinantları	181
Kurumlar ve fikirler	181
Gayri Safi Milli Hasıla'nın söyledikleri ve söylemedikleri	182
Sağlığın politik determinantları	183
Olağan şüpheliler	183
Sağlığın diğerk politika determinantları	185
Rejim biçimleri ve resmî kurumlar	186
Hükümet yandaşlığı ve ideoloji	186
Siyasi davranış	187
Sağlık politikaları	188
Kamu sağlığı politikaları	190
Gelir transferi politikaları	192
Yoksulluk politikaları	194
Sağlık hizmetlerine erişim politikaları	195
Sağlıkta eşitlik politikaları	196
İşsizlik yardımı politikaları	196
Sonuç: Ne yapmalı?	198
Bölüm Eki 1: Sovyet sağlık deneyimi	200
Bölüm Eki 2: Doktor ırkçılığı	205
Sağlık Finansmanı	207
Giriş ve tanımlar	207
Sağlık finansmanı kaynakları	208
Program finansmanı	210

Sağlığa ayrılan bütçe payları	210
Hizmet ücretlendirme politikaları.....	212
Cepten harcamalar.....	213
Hindistan örneği; kadınların cepten harcamaları	215
Hizmet satın alma.....	216
Stratejik satın alma.....	220
Ödeme biçimi davranışı etkiler mi?	223
Gayrı resmi ödemeler	223
Maliyet kontrolü	225
Verimsizlik ve maliyet artışı.....	226
Katkı paylarının kullanılması	227
Devlet müdahalesi	228
Enformasyon mülkiyeti	228
Kâr ve ahlak	229
Eşitleme ve fiyatlandırma.....	230
Bölüm Eki: Benzeri olmayan bir sigorta	233
KAYNAKLAR	237

KAYNAKLAR

- Mohiuddin AK. Escalating Dengue in Bangladesh: An Analytical Assessment of Environmental and Socioeconomic Drivers. *Arch Community Med Public Health*. 2026;12(1):001-0018.
- Adriana Lleras-Muney, Hannes Schwandt, Laura R. Wherry. 2025. Poverty and Health. *Annual Review Economics*. 17:31-56
- Cooray U, Singh A, Aida J, Tsakos G, Peres MA. Impact of Poverty Reduction on Oral Health Outcomes among US Adults. *J Dent Res*. 2025 Sep;104(10):1069-1076.
- Gómez JH, Sánchez-Rodríguez I, Soriano-López J, García-Pina R, Cabrera-Castro NA, Moreno-Diaz I, et al. Death risk in nursing homes between the prepandemic period and the COVID-19 era: a retrospective cohort study in Murcia Region, Spain. *BMJ Public Health*. 2025;3:e002774.
- Hezagira E, Gashema P, Harelimana JD, Siddig EE, Iradukunda PG, Mbwirabumva I, Uwimana A, Sayinzoga F, Rwamwejo F, Tuyishime A, Umuhire J, Musafiri S, Muvunyi CM. Three decades of community health workers in primary healthcare delivery in Rwanda: evolution, impact and policy lessons. *BMJ Glob Health*. 2025 Dec 1;10(12):e021339.
- J. Rad Health inequities: a persistent global challenge from past to future *International Journal for Equity in Health* (2025) 24:148
- Livingston, V.; Jackson Nevels, B.; Brown-Meredith, E.; Campbell, A.; Mitchell, B.D.; Riddley, C.; Tetteh, A.O.; Reddy, V.V.; Williams, A. Poverty, Allostasis, and Chronic Health Conditions: Health Disparities Across the Lifespan. *Encyclopedia* 2025, 5, 16.
- Shinde, S. (2025). Motivation and Retention in the Modern Workplace: Adapting Maslow, Herzberg, and Vroom for Retention Strategies in the Digital Era. *RESEARCH REVIEW International Journal of Multidisciplinary*, 10(5), 205-214.
- Setiawan AS, Indriyanti R and Sukmasari S (2025) Breaking the cycle: how poverty affects children's oral health in developing nations—a rapid review. *Front. Public Health* 13:1612026.
- Vrtikapa K, Hoque Urmy F, Hoque F. Social Determinants of Health: The Impact of This Overlooked Vital Sign. *Brown Hospital Medicine*. 2025;4(3)
- Yusuf Hared Abdi, MohamedSharifAbdi, Yakub Burhan Abdullahi Understanding Global Health Inequality and Inequity: Causes, Consequences, and the Path Toward Justice in Healthcare Public Health Challenges, 2025; 4:e70156
- Adrino Mazenda, Moses Lubinga Healthcare access and deprivation in lowincome urban households *Discover Social Science and Health* (2024) 4:47
- Bidmead E, Hayes L, Mazzoli-Smith L, Wildman J, Rankin J, Leggott E, et al. (2024) Poverty proofing healthcare: A qualitative study of barriers to accessing healthcare for low-income families with children in northern England. *PLoS ONE*19(4): e0292983
- Bizuayehu HM, Dadi AF, Hassen TA, Ketema DB, Ahmed KY, Kassa ZY, et al. Global burden of 34 cancers among women in 2020 and projections to 2040: Population-based data from 185 countries/territories. *Int J Cancer* 2024;154:1377–93.

- Chaturvedi A, Zhu A, Gadela NV, Prabhakaran D, Jafar TH. Social Determinants of Health and Disparities in Hypertension and Cardiovascular Diseases. *Hypertension* 2024;81:387–99.
- Chunara R, Gjonaj J, Immaculate E, Wanga I, Alaro J, Scott-Sheldon LAJ, Mangeni J, Mwangi A, Vedanthan R, Hogan J. Social determinants of health: the need for data science methods and capacity. *Lancet Digit Health*. 2024;6(4):e235–7.
- Diaz-Navarro C, Armstrong R, Charnetski M, Freeman KJ, Koh S, Reedy G, et al. Global consensus statement on simulation-based practice in healthcare. *Advances in Simulation* 2024;9.
- Dong S, Jutkowitz E, Giardina J, Bilinski A. Screening Strategies to Reduce COVID-19 Mortality in Nursing Homes. *JAMA Health Forum*. 2024;5(4):e240688.
- Exarchakou A, Rachet B, Lyratzopoulos G, Maringe C, Rubio FJ. What can hospital emergency admissions prior to cancer diagnosis tell us about socio-economic inequalities in cancer diagnosis? Evidence from population-based data in England. *Br J Cancer*. 2024.
- Ferraris G, Coppini V, Monzani D, Grasso R, Kirac I, Horgan D, et al. Addressing disparities in European cancer outcomes: a qualitative study Protocol of the BEACON project. *Front Psychol* 2024;15.
- Herbert K, Herlitz L, Woodman J, Powell C, Morris S. Patient and caregiver characteristics associated with differential use of primary care for children and young people in the UK: a scoping review. *BMJ Open*. 2024;14(5):e078505.
- İsmail Kaygısız, Ayşegül Demir Necropolitics and modernity: unveiling the ‘empire’s dirty work’ in heart of darkness, a passage to india and burmese days *DTCF Dergisi* 64.2(2024): 1132-1152
- Lainjo B. Integrating artificial intelligence into healthcare systems: opportunities and challenges. *Academia Medicine* 2024;1.
- Ntawukuriyayo JT, VanderZanden A, Amberbir A, Teklu A, Huda FA, Maskey M, et al. Inequity in the face of success: understanding geographic and wealth-based equity in success of facility-based delivery for under-5 mortality reduction in six countries. *BMC Pediatr* 2024;23.
- Shaw, R. L., Morrison, R., Webb, S., Balogun, O., Duncan, H. P., & Butcher, I. (2024). Challenges to well-being in critical care. *Nursing in Critical Care*, 29(4), 745-755.
- Sukidin, Idah Faridah, Rynesa Gresela Putri, Cantika Berliana. ACCESS TO HEALTH AS A FACTOR OF POVERTY *Bina Bangsa International Journal of Business and Management (BBIJBM)* Vol. 4 No. 3, page 258-263, December 2024
- Tura BR, da Costa MR, Lordello S, Barros D, Souza Y, da Silva Santos M. Health inequity assessment in Brazil: is EQ-5D-3L sensible enough to detect differences among distinct socioeconomic groups? *Health Qual Life Outcomes* 2024;22.
- Owen O'Donnell Health and health system effects on poverty: A narrative review of global evidence *Health Policy*, 142 (2024) 105018
- Rumi Chunara, Jessica Gjonaj, Eileen Immaculate, et al., Comment www.thelancet.com/digital-health Vol 6 April 2024
- Viroj Tangcharoensathien, Angkana Lekagula & Yik-Ying Teo Global health inequities: more challenges, some solutions *Bull World Health Organ* 2024;102:86–86A
- Verulava, Tengiz. (2024). Managed Competition in the Health Insurance System.

- Weiss M, Normand ST, Grabowski DC, Blacker D, Newhouse JP, Hsu J. All-cause nursing home mortality rates have remained above pre-pandemic levels after accounting for decline in occupancy. *Health Aff Sch.* 2024 Nov 14;2(11):qxae126.
- Abi Deivanayagam T, English S, Hickel J, Bonifacio J, Guinto RR, Hill KX, Huq M, Issa R, Mulindwa H, Nagginda HP. Envisioning environmental equity: climate change, health, and Racial justice. *Lancet.* 2023;402(10395):64–78.
- Batrancea LM, Nichita A, Balci MA, Akgüller Ö (2023) Empirical investigation on how wellbeing-related infrastructure shapes economic growth: Evidence from the European Union regions. *PLoS ONE* 18(4): e0283277.
- Bartlett ES, Lim A, Kivlehan S, Losonczy LI, Murthy S, Lowsby R, et al. Critical care delivery across health care systems in low-income and low-middle-income country settings: A systematic review. *J Glob Health* 2023;13:04141.
- Benavides X. Inequitable by Design: The Patent Culture, Law, and Politics Behind COVID-19 Vaccine Global Access. *University of Michigan Journal of Law Reform* 2023:455.
- Bobinac A. Access to Healthcare and Health Literacy in Croatia: Empirical Investigation. *Healthcare (Basel).* 2023;11(13):1955.
- Chelak K, Chakole S (January 05, 2023) The Role of Social Determinants of Health in Promoting Health Equality: A Narrative Review. *Cureus* 15(1): e33425
- Cope, A., Chestnutt, I. The implications of a cost-of-living crisis for oral health and dental care. *Br Dent J* 234, 501–504 (2023).
- Deivanayagam TA, English S, Hickel J, Bonifacio J, Guinto RR, Hill KX, Huq M, Issa R, Mulindwa H, Nagginda HP, de Morais Sato P, Selvarajah S, Sharma C, Devakumar D. Envisioning environmental equity: climate change, health, and Racial justice. *Lancet.* 2023;402(10395):64–78.
- Esi Mansa Aidoo Social Determinants of Health: Examining Poverty, Housing, and Education in Widening U.S. Healthcare Access Disparities. *World Journal of Advanced Research and Reviews*, 2023, 20(01), 1370-1389
- Freijser L, Annear P, Tenneti N, et al. The role of hospitals in strengthening primary health care in the Western Pacific. *Lancet Reg Health West Pac.* 2023;33:100698.
- Gr'eaux M, Moro MF, Kamenov K, Russell AM, Barrett D, Cieza A. Health equity for persons with disabilities: a global scoping review on barriers and interventions in healthcare services. *Int J Equity Health* 2023;22.
- Haldane V, Ariyarajah A, Berry I, Loutet M, Salamanca-Buentello F, Upshur REG. Global inequity creates local insufficiency: A qualitative study of COVID-19 vaccine implementation challenges in low-and middle-income countries. *PLoS One* 2023;18.
- Herlitz S, Ohm J, Häbel H, Ekelund U, Hofmann R, Svensson P. Socioeconomic status is associated with process times in the emergency department for patients with chest pain. *J Am Coll Emerg Physicians Open.* 2023;4(4):e13005.
- Hutchinson, S.; Kleiber, D. OnTime, Leisure, and Health in Retirement: Implications for Public Health Services. *Int. J. Environ. Res. Public Health* 2023, 20, 2490.
- Jie Cai Arobusthealth system to achieve universal health coverage in Vietnam *The Lancet Regional Health- Western Pacific* 2023;37: 100854
- Julia Lynch The Political Economy of Health: Bringing Political Science In *Annu. Rev. Political Sci.* 2023. 26:389–410

- Klee M, Leist AK, Veldsman M, Ranson JM, Llewellyn DJ. Socioeconomic Deprivation, Genetic Risk, and Incident Dementia. *Am J Prev Med.* 2023 May;64(5):621-630.
- Loewenson R, Mhlanga G, Gotto D, Chayikosa S, Goma F, Walyaro C. Equity dimensions in initiatives promoting urban health and wellbeing in east and southern Africa. *Front Public Health* 2023;11.
- Maynou L, Street A, Burton C, Mason SM, Stone T, Martin G, van Oppen J, Conroy S. Factors associated with longer wait times, admission and reattendances in older patients attending emergency departments: an analysis of linked healthcare data. *Emerg Med J.* 2023;40(4):248-256.
- McKenna C. Michael Marmot: the health of nations. *BJPsych Bull.* 2023;47(1):56-59
- McFarland MJ, Hill TD, Montez JK. 2023. Income inequality and population health: examining the role of social policy. *J. Health Soc. Behav.* 64(1):2–20
- Polcyn J, Voumik LC, Ridwan M, Ray S, Vovk V. Evaluating the Influences of Health Expenditure, Energy Consumption, and Environmental Pollution on Life Expectancy in Asia. *Int J Environ Res Public Health.* 2023;20(5):4000.
- Quan NK, Taylor-Robinson AW. Vietnam's Evolving Healthcare System: Notable Successes and Significant Challenges. *Cureus.* 2023 Jun 14;15(6):e40414.
- Rojas, M., Méndez, A., & Watkins-Fassler, K. (2023). The hierarchy of needs empirical examination of Maslow's theory and lessons for development. *World Development*, 165, 106185.
- Romanello M, Di Napoli C, Green C, Kennard H, Lampard P, Scamman D, Walawender M, Ali Z, Ameli N, Ayeb-Karlsson S. The 2023 report of the lancet countdown on health and climate change: the imperative for a health-centred response in a world facing irreversible harms. *Lancet.* 2023;402(10419):2346–94.
- Westbrook M, Harvey M. 2023. Framing health, behavior, and society: a critical content analysis of public health social and behavioral science textbooks. *Crit. Public Health* 33(2):148–59
- Radmehr M, Adebayo TS. Does health expenditure matter for life expectancy in Mediterranean countries? *Environ Sci Pollut Res Int.* 2022;29(40):60314-60326.
- Li F. Disconnected in a pandemic: COVID-19 outcomes and the digital divide in the united States. *Health Place.* 2022;77:102867.
- Tatar M, Shoorekchali JM, Faraji MR, Seyyedkolae MA, Pag'an JA, Wilson FA. COVID-19 vaccine inequality: A global perspective. *J Glob Health* 2022;12.
- Salmond S, Dorsen C. Time to Reflect and Take Action on Health Disparities and Health Inequities. *Orthop Nurs.* 2022;41(2):64-85.
- Turner, AJ., Igor Francetic, Ruth Watkinson, Stephanie Gillibrand, Matt Sutton, Socio-economic inequality in access to timely and appropriate care in emergency departments, *Journal of Health Economics*, Volume 85, 2022, 102668
- Beylik U, Cirakli U, Cetin M, Ecevit E, Senol O. The relationship between health expenditure indicators and economic growth in OECD countries: A Driscoll-Kraay approach. *Front Public Health.* 2022; 10:1050550.
- Bressanelli, G., Adrodegari, F., Pigosso, D.C.A., Parida, V., 2022. Towards the smart circular economy paradigm: a definition, conceptualization, and research Agenda. *Sustainability* 14 (9), 4960.
- Mooijaart SP, Carpenter CR, Conroy SP. Geriatric emergency medicine-a model for frailty friendly healthcare. *Age Ageing* 2022;51:afab280.

- Schulman K, Richman B. Employer Health Benefits Survey. Informed consent as a means of acknowledging and avoiding financial toxicity as iatrogenic harm. *AMAJ Ethics*. 2022;24(11):E1063-E1068.
- Khemraj RR, Solano C, Patel NM, Franklin BA. Impact of Social Disparities on Cardiovascular Disease and COVID-19 Outcomes: Barriers to care and preventive interventions. *J Cardiopulm Rehabil Prev*. 2022;42(2):84-89.
- Cirule, I., Uvarova, I., 2022. Open innovation and determinants of technology-driven sustainable value creation in incubated start-ups. *Journal of Open Innovation: Technology, Market, and Complexity* 8 (3), 162.
- Christian Keen, Denis Lescop, Valeriano Sanchez-Famoso (2022) Does cooperation support SMEs in turbulent contexts?, *Economics Letters*, 218, 110762
- Hannah Smith, Roberta Discetti, Marco Bellucci, Diletta Acuti (2022) SMEs engagement with the Sustainable Development Goals: A power perspective, *Journal of Business Research*. 149, 112-122
- Huang S, Zhou T, Xu C, Zheng J. Does Public Health Influence Economic Performance? Investigating the Role of Governance and Greener Energies for the Case of China. *Front Public Health*. 2022;10:864736.
- Jian Yu, Fanjia Peng, Xunpeng Shi, Longjian Yang (2022) Impact of credit guarantee on firm performance: Evidence from China's SMEs, *Economic Analysis and Policy*. 75, 624-636
- Joy Chen, Zijun Cheng, Robin Kaiji Gong, Jinlin Li (2022) Riding out the COVID-19 storm: How government policies affect SMEs in China, *China Economic Review*. 75, 101831
- Yu J, Meng S. Impacts of the Internet on Health Inequality and Healthcare Access: A Cross-Country Study. *Front Public Health* 2022;10.
- Taha MK, Martinon-Torres F, Kollges R, Bonanni P, Safadi MAP, Booy R, et al. Equity in vaccination policies to overcome social deprivation as a risk factor for invasive meningococcal disease. *Expert Rev Vaccines* 2022; 21: 659–74.
- Li H, Liang H, Wei L, Shi D, Su X, Li F, et al. Health Inequality in the Global Burden of Chronic Obstructive Pulmonary Disease: Findings from the Global Burden of Disease Study 2019. *International Journal of COPD* 2022;17:1695–702.
- Bastos JL, Constante HM, Schuch HS, Haag DG, Jamieson LM. How do state-level racism, sexism, and income inequality shape edentulism-related racial inequities in contemporary United States? A structural intersectionality approach to population oral health. *J Public Health Dent* 2022;82:16–27.
- Sachs JD, Karim SSA, Akinin L, Allen J, et al. The lancet commission on lessons for the future from the COVID-19 pandemic. *Lancet*. 2022;400(10359):1224–80.
- Ferreira P, Sachs J et al, The lancet commission on lessons for the future from the COVID-19 pandemic. *e-cadernos CES*, 2022;(39).
- Sachs JD, Karim SSA, Akinin L, Allen J, Brosbøl K, Colombo F, Barron GC, Espinosa MF, Gaspar V, Gaviria A. The lancet commission on lessons for the future from the COVID-19 pandemic. *Lancet*. 2022;400(10359):1224–80.
- Nosrati E, Dowd JB, Marmot M, King LP. 2022. Structural adjustment programmes and infectious disease mortality. *PLOS ONE* 17(7):e0270344
- Jin, Ling. (2022). Alternative Protection of Intellectual Property Rights in Vaccine Production and Use under Covid-19. *Journal of Education, Humanities and Social Sciences*. 1. 147-153.

- Adkins-Jackson PB, Chantarat T, Bailey ZD, Ponce NA. 2022. Measuring structural racism: a guide for epidemiologists and other health researchers. *Am. J. Epidemiol.* 191(4):539–47
- Adolph C, Amano K, Bang-Jensen B, Fullman N, Magistro B, et al. 2022. The pandemic policy U-turn: par tisan ship, public health, and race in decisions to ease COVID-19 social distancing policies in the United States. *Perspect. Politics* 20(2):595–617
- Batinti A, Costa-Font J. 2022. Does democracy make taller men? Cross-country European evidence. *Econ. Hum. Biol.* 45:101117
- Batinti A, Costa-Font J, Hatton TJ. 2022. Voting up? The effects of democracy and franchise extension on human stature. *Economica* 89(353):161–90
- Boen CE, Olson H, Lee H. 2022. Vicarious exposure to the criminal legal system among parents and siblings. *J. Marriage Fam.* 84(5):1446–68
- McGrail K, Morgan J, Siddiqi A. 2022. Looking back and moving forward: addressing health inequities after COVID-19. *Lancet Reg. Health Am.* 9:100232
- Gómez EJ. 2022. Enhancing our understanding of the commercial determinants of health: theories, methods, and insights from political science. *Soc. Sci. Med.* 301:114931
- Gómez EJ, Singh P, Shiffman J, Barberia L. 2022. Political science and global health policy. *Lancet* 399(10341):2080–82
- Graetz N, Boen CE, Esposito MH. 2022. Structural racism and quantitative causal inference: a life course mediation framework for decomposing racial health disparities. *J. Health Soc. Behav.* 63(2):232–49
- Hancké B, Overbeke TV, Voss D. 2022. Crisis and complementarities: a comparative political economy of economic policies after COVID-19. *Perspect. Politics* 20(2):474–89
- Hegland A, Zhang AL, Zichettella B, Pasek J. 2022. A partisan pandemic: how COVID-19 was primed for polarization. *Ann. Am. Acad. Political Soc. Sci.* 700(1):55–72
- Jones L, Hameiri S. 2022. COVID-19 and the failure of the neoliberal regulatory state. *Rev. Int. Political Econ.* 29(4):102752
- Jones LE, Wang G, Yilmazer T. 2022. The long-term effect of the Earned Income Tax Credit on women’s physical and mental health. *Health Econ.* 31(6):1067–1102
- Kavakli KC, Rotondi V. 2022. US foreign aid restrictions and maternal and children’s health: evidence from the “Mexico City Policy.” *PNAS* 119(19):e2123177119
- Kickbusch I, Liu A. 2022. Global health diplomacy—reconstructing power and governance. *Lancet* 399(10341):2156–66
- King L, Scheiring G, Nosrati E. 2022. Deaths of despair in comparative perspective. *Annu. Rev. Sociol.* 48:299
- Lee K, Freudenberg N, Zenone M, Smith J, Mialon M, et al. 2022. Measuring the commercial determinants of health and disease: a proposed framework. *Int. J. Health Serv.* 52(1):115–28
- Lynch J, Bernhard M, O’Neill D. 2022. Pandemic politics. *Perspect. Polit.* 20(2):389–94
- Ramos JGP, Garriga-López A, Rodríguez-Díaz CE. 2022. How is colonialism a sociostructural determinant of health in Puerto Rico? *AMA J. Ethics* 24(4):305–12
- Schrecker T. 2022. What is critical about critical public health? Focus on health inequalities. *Crit. Public Health* 32(2):139–44
- Shiffman J, Shawar YR. 2022. Framing and the formation of global health priorities. *Lancet* 399(10339):1977–90
- Weil AR. 2022. Racism and health. *Health Aff.* 41(2):157

- Sigaud L, Daley A, Rubin J, Noblet C. 2022. The effects of recent minimum wage increases on self-reported health in the United States. *Soc. Sci. Med.* 305:115110
- B, Bellinger N. 2022. The health cost of autocratization. *J. Dev. Stud.* 58(5):873–90
- Abdi F, Rahnemai FA, Shojaei P, Afsahi F, Mahmoodi Z. Social determinants of mental health of women living in slum: a systematic review. *Obstet Gynecol Sci* 2021;64:143–55.
- Emadi M, Delavari S, Bayati M. Global socioeconomic inequality in the burden of communicable and non-communicable diseases and injuries: an analysis on global burden of disease study 2019. *BMC Public Health* 2021;21.
- Taiwo OO, Fehrenbacher AE, Cooke A. 2021. Material insecurity, racial capitalism, and public health. *Hastings Cent. Rep.* 51(6):17–22
- Touchton M, Knaul FM, Arreola-Ornelas H, Porteny T, Sánchez M, et al. 2021. A partisan pandemic: state government public health policies to combat COVID-19 in Brazil. *BMJ Glob. Health* 6(6):e005223
- Namugumya BS, Candel JLL, Termeer CJAM, Talsma EF. 2021. The framing of malnutrition by parliamentarians in Uganda. *Health Policy Plan.* 36(5):585–93
- Ortiz R, Farrell-Bryan D, Gutierrez G, Boen C, Tam V, et al. 2021. A content analysis of US sanctuary immigration policies: implications for research in social determinants of health. *Health Aff.* 40(7):1145–53
- Shahidi FV, Parnia A. 2021. Unemployment insurance and mortality among the long-term unemployed: a population-based matched-cohort study. *Am. J. Epidemiol.* 190(10):2124–37
- Shonkoff JP, Slopen N, Williams DR. 2021. Early childhood adversity, toxic stress, and the impacts of racism on the foundations of health. *Annu. Rev. Public Health* 42:115–34
- Landwehr C, Ojeda C. 2021. Democracy and depression: a cross-national study of depressive symptoms and nonparticipation. *Am. Political Sci. Rev.* 115(1):323–30
- Sachdev PK, Freeland-Graves J, Babaei M, Sanjeevi N, Zamora AB, Wright GJ. Associations Between Diet Quality and Dental Caries in Low-Income Women. *J Acad Nutr Diet.* 2021 Nov;121(11):2251–2259.
- Tiwari T, Franstve-Hawley J. Addressing Oral Health of Low-Income Populations—A Call to Action. *JAMA Netw Open.* 2021;4(9):e2125263.
- Lyon G. 2021. The conditional effects of health on voter turnout. *J. Health Politics Policy Law* 46(3):409–33
- Macassa G, McGrath C, Rashid M, Soares J. 2021. Structural violence and health-related outcomes in Europe: a descriptive systematic review. *Int. J. Environ. Res. Public Health* 18(13):6998
- Klein DE, Lima JM. 2021. The prison industrial complex as a commercial determinant of health. *Am. J. Public Health* 111(10):1750–52
- Kavanagh NM, Menon A, Heinze JE. 2021. Does health vulnerability predict voting for right-wing populist parties in Europe? *Am. Political Sci. Rev.* 115(3):1104–9
- Kennedy A, Genç M, Owen PD. 2021. The association between same-sex marriage legalization and youth deaths by suicide: a multimethod counterfactual analysis. *J. Adolesc. Health* 68(6):1176–82
- Hadjar A, Kotitschke E. 2021. How the welfare-state regime shapes the gap in subjective well-being between people with and without disabilities. *Kolner Z. Soziol. Sozialpsychol.* 73(4):501–25

- Harvey M. 2021. The political economy of health: revisiting its Marxian origins to address 21st-century health inequalities. *Am. J. Public Health* 111(2):293–300
- Bellinger N. 2021. Political parties and citizens' well-being among non-democratic developing countries. *Party Politics* 27(6):1144–54
- Bojorquez I, Cabieses B, Arósquiza C, et al. 2021. Migration and health in Latin America during the COVID-19 pandemic and beyond. *Lancet* 397(10281):1243–45
- Annaka S, Higashijima M. 2021. Political liberalization and human development: dynamic effects of political regime change on infant mortality across three centuries (1800–2015). *World Dev.* 147:105614
- Robert A. Hahn What is a social determinant of health? Back to basics *Journal of Public Health Research* 2021; volume 10:2324
- Balaj M, York HW, Sripada K, Besnier E, Vonen HD, et al. 2021. Parental education and inequalities in child mortality: a global systematic review and meta-analysis. *Lancet* 398(10300):608–20
- Bambra C, Lynch J, Smith KE. 2021. *The Unequal Pandemic: COVID-19 and Health Inequalities*. Bristol, UK: Policy Press
- Banchani E, Swiss L. 2019. The impact of foreign aid on maternal mortality. *Politics Gov.* 7(2):53–67
- Barnish MS, Tan SY, Taihagh A, Tørnes M, Nelson-Horne RVH, Melendez-Torres GJ. 2021. Linking political exposures to child and maternal health outcomes: a realist review. *BMC Public Health* 21(1):127
- Bruch JD, Barin O, Venkataramani AS, Song Z. 2021. Mortality before and after border wall construction along the US-Mexico border, 1990–2017. *Am. J. Public Health* 111(9):1636–44
- Diderichsen F, Dahlgren G, Whitehead M. 2021. Beyond 'commercial determinants': shining a light on privatization and political drivers of health inequalities. *Eur. J. Public Health* 31(4):672–73 403
- Friel S, Townsend B, Fisher M, Harris P, Freeman T, Baum F. 2021. Power and the people's health. *Soc. Sci. Med.* 282:114173
- Gadarian SK, Goodman SW, Pepinsky TB. 2021. Partisanship, health behavior, and policy attitudes in the early stages of the COVID-19 pandemic. *PLOS ONE* 16(4):e0249596
- Flynn MB. 2021. Global capitalism as a societal determinant of health: a conceptual framework. *Soc. Sci. Med.* 268:113530
- Leila Doshmangir, Mohammad Bazyar, Arash Rashidian, Vladimir Sergeevich Gordeev Iran health insurance system in transition: equity concerns and steps to achieve universal health coverage *International Journal for Equity in Health* (2021) 20:37
- Richman B, Hall M, Schulman K. The No Surprises Act and informed financial consent. *N Engl J Med.* 2021;385 (15):1348-1351.
- Damien deWalque, Paul Jacob Robyn, Hamadou Saidou Looking into the performance-based financing black box: evidence from an impact evaluation in the health sector in Cameroon *Health Policy and Planning*, 36, 2021, 835–847
- de Vries H., Vahl J., Muris J., Evers S., van der Horst H., Cheung K. L. (2021) Effects of the reform of the Dutch healthcare into managed competition: Results of a Delphi study among experts. *Health Policy*, 125 (1), 27-33.
- Preston L, van Oppen JD, Conroy SP, et al. . Improving outcomes for older people in the emergency department: a review of reviews. *Emerg Med J* 2021;38:882–8.
- Sirag A, Mohamed Nor N. Out-of-Pocket Health Expenditure and Poverty: Evidence from a Dynamic Panel Threshold Analysis. *Healthcare (Basel)*. 2021 May 3;9(5):536.

- Bailey Z. D., Feldman J. M., Bassett M. T. (2021). How structural racism works—racist policies as a root cause of U.S. racial health inequities. *The New England Journal of Medicine*, 384(8), 768–773.
- Hamel L. M., Moulder R., Harper F. W. K., Penner L. A., Albrecht T. L., Eggly S. (2021). Examining the dynamic nature of nonverbal communication between Black patients with cancer and their oncologists. *Cancer*, 127(7), 1080–1090.
- Ibilbor C., Moses K. A. (2021). Putting nonverbal communication under a lens: An examination of the dynamic interplay of patient–provider interactions between Black patients and non-Black physicians. *Cancer*, 127(7), 1008–1009.
- Best M. J., McFarland E. G., Thakkar S. C., Srikumaran U. (2021). Racial disparities in the use of surgical procedures in the US. *JAMA Surgery*, 156(3), 274–281.
- Karn M, Sharma M. Climate change, natural calamities and the triple burden of disease. *Nat Clim Change*. 2021;11(10):796–7.
- Riley A, et al. (2021) Excess Deaths among Latino People in California during the COVID-19 Pandemic. *Social Science and Medicine*.
- Keestra S. Structural violence and the biomedical innovation system: What responsibility do universities have in ensuring access to health technologies? *BMJ Glob Health* 2021;6.
- Li D, Zhai S, Zhang J, Yang J, Wang X. Assessing income-related inequality on health service utilization among chinese rural migrant workers with new co-operative medical scheme: A multilevel approach. *Int J Environ Res Public Health* 2021;18.
- Niu, Xiao-Tong, Yang, You-Cai, Wang, Yu-Cong (2021) Does the Economic Growth Improve Public Health? A Cross-Regional Heterogeneous Study in China. *Frontiers in Public Health* 9: 2296-2565
- Wu CF, Chang T, Wang CM, Wu TP, Lin MC, Huang SC. Measuring the Impact of Health on Economic Growth Using Pooling Data in Regions of Asia: Evidence From a Quantile-On-Quantile Analysis. *Front Public Health*. 2021;9:689610
- Huang, Jingchang, Zhao, Jing, Cao. Environmental regulation and corporate R & D investment evidence from a quasi-natural experiment. *Int. Rev. Econ. Finance* , 2021; 72 (3688), 154–174.
- Shawar YR, Shiffman J. Political challenges to prioritizing gender in global health organisations. *J Glob Health* 2020;10.
- Yang X. Health expenditure, human capital, and economic growth: an empirical study of developing countries. *Int J Health Econ Manag*. 2020;20(2):163-176.
- Love-Koh J, Griffin S, Kataika E, Revill P, Sibandze S, Walker S. Methods to promote equity in health resource allocation in low-And middle-income countries: An overview. *Global Health* 2020;16.
- Ortega F and Orsini M (2020) Governing COVID-19 without government in Brazil: Ignorance neoliberal authoritarianism and the collapse of public health leadership. *Global Public Health* 15(9): 1–21.
- Patel A and Shah P (2020) Rethinking slums cities and urban planning: Lessons from the COVID-19 pan demic. *Cities and Health*:1–3.
- Patrick S (2020) When the system fails. *Foreign Affairs* 99: 40.
- Paul E, et al. (2020) COVID-19: Time for paradigm shift in the nexus between local national and global health. *BMJ Global Health* 5(4): e002622.
- Phelan AL, et al. (2020) Legal agreements: Barriers and enablers to global equitable COVID-19 vaccine access. *The Lancet* 396(10254): 800–802.

- Pollock A (2020) *The End of the NHS*. London: Verso.
- Raju E, et al. (2021) COVID-19 in India: Who are we leaving behind? *Progress in Disaster Science* 10: 100163.
- Rhyan C, et al. (2020) Tracking the US health sector: The impact of the COVID-19 pandemic. *Business Economics* 55: 267–278.
- Saad-Filho A (2020) From COVID-19 to the end of neoliberalism. *Critical Sociology* 46: 477–485.
- Sell S (2020) What COVID-19 reveals about twenty-first century capitalism: Adversity and opportunity. *Development (Cambridge, England)* 63: 150–156.
- Sell S and Williams O (2020) Health under capitalism: A global political economy of structural pathogenesis. *Review of International Political Economy* 27(1): 1–25.
- Sparke M (2020) Neoliberal regime change and the remaking of global health: From rollback disinvestment to rollout reinvestment and reterritorialization. *Review of International Political Economy* 27(1): 48–74.
- Solomon M, et al. (2020) Scarcity in the covid-19 pandemic. *Hastings Center Report* 50(2): 3.
- Gaughan J, Kasteridis P, Mason A, Street A. Why are there long waits at English emergency departments? *Eur J Health Econ.* 2020;21(2):209-218.
- Gravlee C. C. (2020). Systemic racism, chronic health inequities, and COVID-19: A syndemic in the making? *American Journal of Human Biology*, 32(5), e23482.
- Kapilashrami A., Bhui K. (2020). Mental health and COVID-19: Is the virus racist? *British Journal of Psychiatry*, 217(2), 405–407.
- Khazanchi R., Evans C. T., Marcelin J. R. Racism, not race, drives inequity across the COVID-19 continuum. *JAMA Network Open*, 2020;3(9), e2019933.
- Marmot M, Allen J, Boyce T. Health equity in England: the marmot review 10 years on. *BMJ* 2020;368:m693.
- Owen W. F., Jr, Carmona R., Pomeroy C. (2020). Failing another national stress test on health disparities. *JAMA*, 323(19), 1905–1906.
- Paling S, Lambert J, Clouting J, González-Esquerré J, Auterson T. Waiting times in emergency departments: exploring the factors associated with longer patient waits for emergency care in England using routinely collected daily data. *Emerg Med J.* 2020;37(12):781-786.
- Pevehouse JCW. 2020. The COVID-19 pandemic, international cooperation, and populism. *Int. Organ.* 74(S1):E191–212
- Ramos AP, Flores MJ, Ross ML. 2020. Where has democracy helped the poor? Democratic transitions and early-life mortality at the country level. *Soc. Sci. Med.* 265:113442
- Wallace M, Sharfstein J, Lessler J. 2020. Performance and priorities: a cross-sectional study of local health department approaches to essential public health services. *Public Health Rep.* 135(1):97–106
- Walter D, Ophir Y, Jamieson KH. 2020. Russian Twitter accounts and the partisan polarization of vaccine discourse, 2015–2017. *Am. J. Public Health* 110(5):718–24
- Wasfy JH, Healy EW, Cui J, Stewart C. 2020. Relationship of public health with continued shifting of party voting in the United States. *Soc. Sci. Med.* 252:112921
- WebbyGL, Kaestner
- Sell SK, Williams OD. 2020. Health under capitalism: a global political economy of structural pathogenesis. *Rev. Int. Political Econ.* 27(1):1–25
- Stamatakis KA, Baker EA, McVay A, Keedy H. 2020. Development of a measurement tool to assess local public health implementation climate and capacity for equity-o

- riented practice: application to obesity prevention in a local public health system. *PLOS ONE* 15(9):e0237380
- Esra Doğan Cepten sağlık harcaması yapılmasını belirleyen faktörler: mikro veriler ile Türkiye örneği *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi* yıl: 20 sayı: 48 2020
- R.M. Bertens, R.A.A. Vonk Small steps, big change. Forging a public-private health insurance system in the Netherlands *Social Science & Medicine* 266 (2020) 113418
- Hayat, E., Ertekin, Ş. 2020 OECD Ülkelerinde Cepten Yapılan Sağlık Harcamalarının Belirleyicileri: Dinamik Panel Veri Analizi, *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 55(4), 2739-2757
- Widding-Havneraas T, Pedersen SH. 2020. The role of welfare regimes in the relationship between childhood economic stress and adult health: a multilevel study of 20 European countries. *SSM Popul. Health* 12:100674
- Eisenberg-Guyot J, Prins SJ. 2020. Relational social class, self-rated health, and mortality in the United States. *Int. J. Health Serv.* 50(1):7–20
- Orehovsky, Petr. (2020). F. Von Hayek: Invention of the Enemy and Modern Neoliberalism. *Journal of Economic Regulation*. 11. 022-029. 10.17835/2078-5429.2020.11.4.022-029.
- Fafard P, Cassola A. 2020. Public health and political science: challenges and opportunities for a productive partnership. *Public Health* 186:107–9
- Fazal TM. 2020. Health diplomacy in pandemical times. *Int. Organ.* 74(S1):E78–97
- Forster T, Kentikelenis AE, Stubbs TH, King LP. 2020. Globalization and health equity: the impact of structural adjustment programs on developing countries. *Soc. Sci. Med.* 267:112496
- Collyer TA, Smith KE. 2020. An atlas of health inequalities and health disparities research: “How is this all getting done in silos, and why?” *Soc. Sci. Med.* 264:113330
- Drezner DW. 2020. The song remains the same: international relations after COVID-19. *Int. Organ.* 74(S1):E18–35
- Bozorgmehr K, Saint V, Kaasch A, Stuckler D, Kentikelenis A. 2020. COVID and the convergence of three crises in Europe. *Lancet Public Health* 5(5):e247–48
- John Frank, Thomas Abel, David V. McQueen The Social Determinants of Health: Time to Re-Think? *Int. J. Environ. Res. Public Health* 2020, 17, 5856
- Martin Ravallion. 2020. On Measuring Global Poverty. *Annual Review Economics*. 12:167-188.
- Pauline Barnett, Philip Bagshaw Neoliberalism: what it is, how it affects health and what to do about it *NZMJ* 3 April 2020, Vol 133 No 1512 ISSN 1175-8716
- Ayón C. 2020. State-level immigration policy context and health: How are Latinx immigrant parents faring? *Soc. Work Res.* 44(2):110–22
- Bagade T, Chojenta C, Harris ML, Nepal S, Loxton D. 2020. Does gender equality and availability of contraception influence maternal and child mortality? A systematic review. *BMJ Sex. Reprod. Health* 46(4):244–53
- Bailey ZD, Moon JR. 2020. Racism and the political economy of COVID-19: Will we continue to resurrect the past? *J. Health Politics Policy Law* 45(6):937–50
- Immergut EM, Schneider SM. 2020. Is it unfair for the affluent to be able to purchase “better” healthcare? Existential standards and institutional norms in healthcare attitudes across 28 countries. *Soc. Sci. Med.* 267:113146

- Krieger N. 2020. Measures of racism, sexism, heterosexism, and gender binarism for health equity research: from structural injustice to embodied harm—an ecosocial analysis. *Annu. Rev. Public Health* 41:37–62
- Kuhn A, Staubli S, Wuellrich J-P, Zweimüller J. 2020. Fatal attraction? Extended unemployment benefits, labor force exits, and mortality. *J. Public Econ.* 191:104087
- Kokkinen L, Muntaner C, Koskinen A, Väänänen A. 2020. Occupational class, capitalist class advantage and mortality among working-age men. *J. Epidemiol. Commun. Health* 74(1):3–6
- Samuel C. A., Corbie-Smith G., Cykert S. (2019). Racial/ethnic disparities in pain burden and pain management in the context of opioid overdose risk. *Current Epidemiology Reports*, 6(2), 275–289.
- Burger, M., Stavropoulos, S., Ramkumar, S., Dufourmont, van Oort, J.F., 2019. The heterogeneous skill-base of circular economy employment. *Res. Pol.* 48 (1), 248–261.
- Koltai J, Varchetta FM, McKee M, Stuckler D. 2019. Deaths of despair and Brexit votes: cross-local authority statistical analysis in England and Wales. *Eur. J. Public Health* 29(4 Suppl.):e1–6
- Latt SM, Milner A, Kavanagh A. 2019. Abortion laws reform may reduce maternal mortality: an ecological study in 162 countries. *BMC Women's Health* 19:1
- Gollust SE, Haselswerdt J. 2019. Introduction: health and political participation: advancing the field. *J. Health Politics Policy Law* 44(3):341–48
- Harvie D, Ogman R. 2019. The broken promises of the social investment market. *Environ. Plan. A Econ. Space* 51(4):980–1004
- Homan P. 2019. Structural sexism and health in the United States: a new perspective on health inequality and the gender system. *Am. Sociol. Rev.* 84(3):486–516
- Jamie Peck, Nik Theodore; Still Neoliberalism?. *South Atlantic Quarterly* 1 April 2019; 118 (2): 245–265.
- Ubi, P., & Ndem, B. (2019). Poverty and Health Outcomes in Nigeria. *International Journal of Economics and Financial Issues*, 9(6), 132–141.
- Richard C. Palmer, Deborah Ismond, Erik J. Rodriguez, Jay S. Kaufman, *Social Determinants of Health: Future Directions for Health Disparities Research* *AJPH Supplement* 1, 2019, Vol 109, No. S1
- Bollyky TJ, Templin T, Cohen M, Schoder D, Dieleman JL, Wigley S. 2019. The relationships between democratic experience, adult health, and cause-specific mortality in 170 countries between 1980 and 2016: an observational analysis. *Lancet* 393(10181):1628–40
- Lynch Besnier E, Thomson K, Stonkute D, Mohammad T, Akhter N, et al. 2019. Which public health interventions are effective in reducing morbidity, mortality and health inequalities from infectious diseases amongst children in low-income and middle-income countries (LMICs): protocol for an umbrella review. *BMJ Open* 9(12):e032981
- Kentikelenis A, Rochford C. 2019. Power asymmetries in global governance for health: a conceptual framework for analyzing the political-economic determinants of health inequities. *Glob. Health* 15(1):70
- Matsuura H. 2019. Exploring the association between the constitutional right to health and reproductive health outcomes in 157 countries. *Sex. Reprod. Health Matters* 27(1):168–80

- McCartney G, Hearty W, Arnot J, Popham F, Cumbers A, McMaster R. 2019. Impact of political economy on population health: a systematic review of reviews. *Am. J. Public Health* 109(6):e1–12
- McClure E, Feinstein L, Cordoba E, Douglas C, Emch M, et al. 2019. The legacy of redlining in the effect of foreclosures on Detroit residents' self-rated health. *Health Place* 55:9–19
- Peck J and Theodore N (2019) Still neoliberalism? *South Atlantic Quarterly* 118(2): 245–265. Peck J and Tickell A (2002) Neoliberalizing space. *Antipode* 34(3): 380–404.
- Reinsberg B, Kentikelenis A, Stubbs T, King LP. The World System and the Hollowing Out of State Capacity: How Structural Adjustment Programs Affect Bureaucratic Quality in Developing Countries. *Am J Sociol.* 2019; 124(4):1222–57.
- Reid P, Cormack D, Paine SJ. Colonial histories, racism and health – The experience of Maori and indigenous peoples. *Public Health.* 2019; 172:119–24. 21.
- Goodyear-Smith F, Ashton T. New Zealand health system: universalism struggles with persisting inequities. *Lancet.* 2019; 394:432–42.
- Wangdahl JM, Dahlberg K, Jaensson M, Nilsson U. Psychometric validation of Swedish and Arabic versions of two health literacy questionnaires, eHEALS and HLS-EU-Q16, for use in a Swedish context: A study protocol. *BMJ Open* 2019;9.
- Yaya S, Ghose B. Global Inequality in Maternal Health Care Service Utilization: Implications for Sustainable Development Goals. *Health Equity* 2019;3:145–54.
- Samsul, Alam Md, Atif, Muhammad, Chien-Chi, Chu, Soytaş, Uğur, 2019. Does corporate R&D investment affect firm environmental performance? Evidence from G-6 countries. *Energy Econ.* 78, 401–411.
- Hankammer, S., Brenk, S., Fabry, H., Nordemann, A., Piller, F.T., 2019. Towards circular business models: Identifying consumer needs based on the jobs-to-be-done theory. *J. Clean. Prod.* 231, 341–358.
- Hojnik, J., Ruzzier, M., Konečnik Ruzzier, M., 2019. Transition towards sustainability: adoption of eco-products among consumers. *Sustainability* 11 (16), 1–29.
- Westergaard D., Moseley P., Sørup F. K. H., Baldi P., Brunak S. (2019). Population-wide analysis of differences in disease progression patterns in men and women. *Nature Communications*, 10(1), 666.
- Williams D. R., Lawrence J. A., Davis B. A. (2019). Racism and health: Evidence and needed research. *Annual Review of Public Health*, 40(1), 105–125.
- Pham TM, Gomez-Cano M, Salika T, Jardel D, Abel GA, Lyratzopoulos G. Diagnostic route is associated with care satisfaction independently of tumour stage: Evidence from linked English Cancer Patient Experience Survey and cancer registration data. *Cancer Epidemiol.* 2019;61:70–8
- Poon S., Kiridly D., Mutawakkil M., Wendolowski S., Gecelter R., Kline M., Lane L. B. (2019). Current trends in sex, race, and ethnic diversity in orthopaedic surgery residency. *Journal of the American Academy of Orthopaedic Surgeons*, 27(16), e725–e733.
- Nikiphorou E., Lempp H., Kohrt B. A. (2019). Treatment failure in inflammatory arthritis: Time to think about syndemics? *Rheumatology*, 58(9), 1526–1533.
- Marcelin J. R., Siraj D. S., Victor R., Kotadia S., Maldonado Y. A. (2019). The impact of unconscious bias in healthcare: How to recognize and mitigate it. *The Journal of Infectious Diseases*, 220(Suppl. 2), S62–S73.

- Bone AE, Evans CJ, Henson LA, et al. . Patterns of emergency department attendance among older people in the last three months of life and factors associated with frequent attendance: a mortality follow-back survey. *Age Ageing* 2019; 48:680–7.
- Enthoven A, Fuchs VR, Shortell SM. To Control Costs Expand Managed Care and Managed Competition. *JAMA*. 2019;322(21):2075–2076.
- Morris KA, Beckfield J, Bambra C. 2019. Who benefits from social investment? The gendered effects of family and employment policies on cardiovascular disease in Europe. *J. Epidemiol. Commun. Health* 73(3):206–13
- Pacheco J. 2019. Using anchoring vignettes to reevaluate the link between self-rated health status and political behavior. *J. Health Politics Policy Law* 44(3):533–58
- Paxton N, Youde J. 2019. Engagement or dismissiveness? Intersecting international theory and global health. *Glob. Public Health* 14(4):503–14
- Emerald Perreira KM, Pedroza JM. 2019. Policies of exclusion: implications for the health of immigrants and their children. *Annu. Rev. Public Health* 40:147–66
- Rajmil L, Fernández de Sanmamed M-J. 2019. Austerity policies and mortality rates in European countries, 2011–2015. *Am. J. Public Health* 109(5):768–70
- Rinaldi C, Bekker MPM. 2019. Populist radical right parties, welfare policy and population health in Europe. *Eur. J. Public Health* 29(Suppl. 4):ckz185.782
- Van de Velde S, Boyd A, Villagut G, Alonso J, Bruffaerts R, et al. 2019. Gender differences in common mental disorders: a comparison of social risk factors across four European welfare regimes. *Eur. J. Public Health* 29(3):481–87
- Amorim, S.M.; França, L.H.D.F.P. Retirement well-being: A systematic review of the literature. *Trends Psychol.* 2019, 27, 155–172.
- Tangcharoensathien V, Witthayapipopsakul W, Panichkriangkrai W, Patcha ranarumol W, Mills A. Health systems development in Thailand: a solid platform for successful implementation of universal health coverage. *Lancet*. 2018;391(10126):1205–23. 21.
- Sriram V, Topp SM, Schaaf M, Mishra A, Flores W, Rajasulochana SR, et al. 10 best resources on power in health policy and systems in low- and middle-income countries. *Health Policy Plan* 2018;33:611–21.
- Antikainen, M., Uusitalo, T., Kivikyto-Reponen, P., 2018. Digitalisation as an enabler of circular economy. *Procedia CIRP* 73, 45–49.
- Algren MH, Ekholm O, Nielsen L, Ersbøll AK, Bak CK, Andersen PT. Associations between perceived stress, socioeconomic status, and health-risk behaviour in deprived neighbourhoods in Denmark: a cross-sectional study. *BMC Public Health*. 2018;18(1):250
- Elena Vargas-Palacios, Ricardo Pineda, Edén Galán-Rodas The politicised and crumbling Nicaraguan health system *The Lancet* Vol 392, 2018:2694-5
- Rosenberg D, Kozlov V, Libman A. 2018. Political regimes, income and health: evidence from sub-national comparative method. *Soc. Sci. Res.* 72:20–37
- Walls H, Baker P, Parkhurst J. 2018. Addressing trade policy as a macro-structural determinant of health: the role of institutions and ideas. *Glob. Soc. Policy* 18(1):94–101
- Bloom DE, Khoury A, Subbaraman R. The promise and peril of universal health care. *Science*. 2018;361(6404):caat9644.
- Enthoven A. C., Baker L. C. (2018) With Roots In California, Managed Competition Still Aims To Reform Health Care. *Health Affairs*, 37 (9), 1425–1430.
- Ladusingh L, Mohanty SK, Thangjam M (2018) Triple burden of disease and out of pocket healthcare expenditure of women in India. *PLoS ONE* 13(5): e0196835

- Martin D, Miller AP, Quesnel-Vallée A, Caron NR, Vissandjée B, Marchildon GP. Canada's universal health-care system: achieving its potential. *Lancet*. 2018;391(10131):1718–1735.
- Morales HN, Beldarraín CE. Tuberculosis control in Cuba from the late 19th century to 1930. *Rev Cubana Med Trop*. 2018;70(1):6-14.
- Olds, T.; Burton, N.W.; Sprod, J.; Maher, C.; Ferrar, K.; Brown, W.J.; van Uffelen, J.; Dumuid, D. One day you'll wake up and won't have to go to work: The impact of changes in time use on mental health following retirement. *PLoS ONE* 2018, 13, e0199605.
- Propper C. (2018) Competition in health care: Lessons from the English experience. *Health Economics, Policy and Law*, 13 (3-4), 492-508.
- Tinkler SE, Sharma RL, Susu-Mago RRH, Pal S, Stano M. Access to US primary care physicians for new patients concerned about smoking or weight. *Prev Med*. 2018;113:51-56.
- Austin BF. How the Economy Affects Health. *JAMA* 2018; 319(12):1187-8
- Jesus, Ana De, Mendonça, Sandro, 2018. Lost in transition? Drivers and barriers in the eco-innovation road to the circular economy. *Ecol. Econ.* 145, 75–89.
- Hosseinpoor AR, Bergen N, Schlotheuber A, Boerma T. National health inequality monitoring: current challenges and opportunities. *Glob Health Action* 2018;11.
- Curran M, Mahutga MC. Income Inequality and Population Health: A Global Gradient? *J Health Soc Behav* 2018;59:536–53.
- Donkin A, Goldblatt P, Allen J, Nathanson V, Marmot M. Global action on the social determinants of health. *BMJ Glob Health* 2018;3.
- Javanparast S, Windle A, Freeman T, Baum F. Community health worker programs to improve health care access and equity: Are they only relevant to low-and middle-income countries? *Int J Health Policy Manag* 2018;7:943–54.
- Moloney W, Gorman D, Parsons M, Cheung G. How to keep registered nurses working in New Zealand even as economic conditions improve. *Hum Resour Health*. 2018; 16(1):45.
- Kim D. 2018. Projected impacts of federal tax policy proposals on mortality burden in the United States: a microsimulation analysis. *Prev. Med.* 111:272–79
- Béland D, Katapally TR. 2018. Shaping policy change in population health: policy entrepreneurs, ideas, and institutions. *Int. J. Health Policy Manag.* 7(5):369–73
- Bor J, Venkataramani AS, Williams DR, Tsai AC. 2018. Police killings and their spillover effects on the mental health of black Americans: a population-based, quasi-experimental study. *Lancet* 392(10144):302–10
- Rarick JRD, Dolan CT, Han W-J, Wen J. Relations Between Socioeconomic Status, Subjective Social Status, and Health in Shanghai, China. *Social Science Quarterly*. 2018;99: 390-405.
- Rama V. Baru and Malu Mohan *Health Research Policy and Systems* 2018, 16(Suppl 1):91
- Clinton JD, Sances MW. 2018. The politics of policy: the initial mass political effects of Medicaid expansion in the states. *Am. Political Sci. Rev.* 112(1):167–85
- Du Bois SN, Yoder W, Guy AA, Manser K, Ramos S. 2018. Examining associations between state-level transgender policies and transgender health. *Transgender Health* 3(1):220–24
- Greer SL. 2018. Labour politics as public health: how the politics of industrial relations and workplace regulation affect health. *Eur. J. Public Health* 28(Suppl. 3):34–37

- Groos M, Wallace M, Hardeman R, Theall K. 2018. Measuring inequity: a systematic review of methods used to quantify structural racism. *J. Health Disparities Res. Pract.* 11(2):13
- Madureira Lima J, Galea S. 2018. Corporate practices and health: a framework and mechanisms. *Glob. Health* 14(1):21
- Meghir C, Palme M, Simeonova E. 2018. Education and mortality: evidence from a social experiment. *Am. Econ. J. Appl. Econ.* 10(2):234–56
- Mehdipanah R, Marra G, Melis G, Gelormino E. 2018. Urban renewal, gentrification and health equity: a realist perspective. *Eur. J. Public Health* 28(2):243–48
- Moyce SC, Schenker M. 2018. Migrant workers and their occupational health and safety. *Annu. Rev. Public Health* 39:351–65
- Gagnon F, Bergeron P, Clavier C, Fafard P, Martin E, Blouin C. 2017. Why and how political science can contribute to public health? Proposals for collaborative research avenues. *Int. J. Health Policy Manag.* 6(9):495–99
- Greer SL, Bekker M, de Leeuw E, Wismar M, Helderma J-K, et al. 2017. Policy, politics and public health. *Eur. J. Public Health* 27(Suppl. 4):40–43
- Guarnizo-Herreno CC, Watt RG, Stafford M, Sheiham A, Tsakos G. 2017. Do welfare regimes matter for oral health? A multilevel analysis of European countries. *Health Place* 46:65–72
- Burden BC, Fletcher JM, Herd P, Jones BM, Moynihan DP. 2017. How different forms of health matter to political participation. *J. Politics* 79(1):166–78
- Reeves A, McKee M, Mackenbach J, Whitehead M, Stuckler D. 2017. Introduction of a national minimum wage reduced depressive symptoms in low-wage workers: a quasi-natural experiment in the UK. *Health Econ.* 26(5):639–55
- Sparke M. 2017. Austerity and the embodiment of neoliberalism as ill-health: towards a theory of biological sub-citizenship. *Soc. Sci. Med.* 187:287–95
- Salter K, Salvaterra R, Antonello D, Cohen BE, Kothari A, et al. 2017. Organizational level indicators to address health equity work in local public health agencies: a scoping review. *Can. J. Public Health Rev. Can. Sante Publique* 108(3):e306–13
- Emine Orhaner Sağlık harcamalarının finansmanında özel sağlık sigortalarının rolü *Usaysad Derg.* 2017; 3(3):398-412
- Isaac Christiansen Commodification of Healthcare and its Consequences *World Review of Political Economy*, Vol. 8, No. 1 (2017) 82-103
- Simon K, Soni A, Cawley J. 2017. The impact of health insurance on preventive care and health behaviors: evidence from the first two years of the ACA medicaid expansions. *Journal of Policy Analysis and Management* 36: 390–417.
- Handayani, W., Prayogo, R.A., 2017. Green consumerism: an eco-friendly behavior form through the green product consumption and green marketing. *SINERGI* 7 (2), 25–29.
- McCoy D. Critical global health: Responding to poverty, inequality and climate change: Comment on “politics, power, poverty and global health: Systems and frames.” *Int J Health Policy Manag* 2017;6:539–41.
- Kunna R, San Sebastian M, Stewart Williams J. Measurement and decomposition of socioeconomic inequality in single and multimorbidity in older adults in China and Ghana: Results from the WHO study on global AGEing and adult health (SAGE). *Int J Equity Health* 2017;16.
- Bagshaw P, Barnett, P. Physician advocacy in Western medicine: a 21st century challenge. *N Z Med J.* 2017; 130(1466):83–9.

- Inglis T, Armour P, Inglis G, Hooper G. Rationing of hip and knee referrals in the public hospital: the true unmet need. *N Z Med J.* 2017; 130(1452):39–48.
- Singer M, Bulled N, Ostrach B, et al. (2017) Syndemics and the biosocial conception of health. *The Lancet* 389(10072): 941–950.
- Eric French, John Bailey Jones Health, Health Insurance, and Retirement: A Survey *Annu. Rev. Econ.* 2017.9:383–409
- Laxmaiah Manchikanti, Standiford Helm, Ramsin M. Benyamin, Joshua A. Hirsch A Critical Analysis of Obamacare: Affordable Care or Insurance for Many and Coverage for Few? *Pain Physician: March/April 2017; 20:111-138*
- Sparke M (2017) Austerity and the embodiment of neoliberalism as Ill-health: Towards a theory of biological Sub-citizenship. *Social Science and Medicine* 187: 287–295.
- Kutay Kutlu Food Security And Drawbacks Of Neo-Liberal Food Policies *Florya Chronicles of Political Economy Year 2 Number 2 October 2016 (1-17)*
- House JS. 2016. Social determinants and disparities in health: their crucifixion, resurrection, and ultimate triumph (?) in health policy. *J. Health Politics Policy Law* 41(4):599–626
- McGowan AK, Lee MM, Meneses CM, Perkins J, Youdelman M. 2016. Civil rights laws as tools to advance health in the twenty-first century. *Annu. Rev. Public Health* 37:185–204
- Jamie Peck and Nik Theodore's Fast Policy: Experimental Statecraft at the Thresholds of Neoliberalism, *Political Geography, Volume 53, 2016, Pages 89-99, ISSN 0962-6298,* Taylor LA, Tan AX, Coyle CE, Ndumele C, Rogan E, Canavan M, et al. (2016) Leveraging the Social Determinants of Health: What Works? *PLoS ONE* 11(8): e0160217
- Packard RM. A history of global health: interventions into the lives of other peoples. Baltimore, MD. 2016. Tilley H. Medicine, empires, and ethics in colonial Africa. *AMA J Ethics.* 2016;18(7):743–53.
- Ostry JD, Loungani P, Furceri D. Neoliberal ism: Oversold? *Finance and Development.* 2016; 53(2):38-41.
- Bocken, N.M.P., de Pauw, I., Bakker, C., van der, Grinten, Bram, 2016. Product design and business model strategies for a circular economy. *J. Ind. Prod. Eng.* 1015, 20.
- Turrini G, Farfa'n G. Thomas D, Velasquez A. et al. (2016) Causal effects of universal health insurance: Evidence on child health in Mexico.
- Conti G, Ginja R. (2016) Health Insurance and Child Health: Evidence from Mexico. *IZA Discussion Paper No. 10122.*
- Reeves A, Stuckler D. 2016. Labour market policy and health: structured review of the bidirectional relationship. *Public Health Panorama* 2(2):136–59
- Roemer-Mahler A, Elbe S. 2016. The race for Ebola drugs: pharmaceuticals, security and global health governance. *Third World Q.* 37(3):487–506
- Schrecker T. 2016. Neoliberalism and health: the linkages and the dangers. *Sociol. Compass* 10(10):952–71
- C. William Keck The United States and Cuba — Turning Enemies into Partners for Health *N Engl J Med* 375;16, 2016:1507-9
- Rodriguez JM, Geronimus AT, Bound J, Dorling D. 2015. Black lives matter: differential mortality and the racial composition of the U.S. electorate, 1970–2004. *Soc. Sci. Med.* 136–137:193–99
- Jane Hall Australian Health Care — The Challenge of Reform in a Fragmented System *N Engl J Med* 373;6 2015:493-7

- Jason C Hsu, Christine Y Lu The evolution of Taiwan's National Health Insurance drug reimbursement scheme *Journal of Pharmaceutical Sciences* (2015) 23:15
- Kickbusch I. (2015) 21st century determinants of health and wellbeing: a new problem for health promotion. *Global Health Promotion*. 19(3): 5–7
- Ataguba JEO, Day C, McIntyre D. Explaining the role of the social determinants of health on health inequality in South Africa. *Glob Health Action* 2015;8.
- Pickett K and Wilkinson R (2015) Income inequality and health: a causal review. *Social science & medicine* 128: 316–326.
- Walton-Roberts M. 2015. International migration of health professionals and the marketization and privatization of health education in India: from push-pull to global political economy. *Soc. Sci. Med.* 124:374–82
- Anne-Emanuelle Birn, *Philanthrocapitalism, past and present: The Rockefeller Foundation, the Gates Foundation, and the setting(s) of the international/global health agenda. Hypothesis* 2014, 12(1): e8
- John W. Kingdon *Agendas, Alternatives, and Public Policies* Second Edition Pearson Education Limited 2014 www.pearsoned.co.uk
- Birn AE. *Philanthrocapitalism, past and present: the Rockefeller Foundation, the Gates Foundation, and the setting(s) of the international/global health agenda. Hypothesis.* 2014;12(1):e8.
- Robert A. Berenson, Deborah R. Kaye, Grading a Physician's Value — The Misapplication of Performance Measurement *n engl j med* 369;22 November 28, 2013
- Peck J (2013) Explaining (with) neoliberalism. *Territory politics governance* 1(2): 132–157.
- Peck J (2013) Austere reason, and the eschatology of neoliberalism's end times. *Comparative European Politics* 11(6): 713–721.
- Sheppard E and Leitner H (2010) Quo vadis neoliberalism? The remaking of global capitalist governance after the Washington consensus. *Geoforum; Journal of Physical, Human, and Regional Geosciences* 41(2): 185–194.
- Peck J, et al. (2009) Neoliberal urbanism: Models moments mutations. *SAIS Review of International Affairs* 29(1): 49–66.
- Schultz M. Rudolf Virchow. *Emerg Infect Dis.* 2008 Sep;14(9):1480–1.
- Tedeschi SK, Brown TM, Fee E. Salvador Allende: physician, socialist, populist, and president. *Am J Public Health.* 2003 Dec;93(12):2014-5.
- McEwen, B. S., & Wingfield, J. C. (2003). The concept of allostasis in biology and biomedicine. *Hormones and Behavior*,43(1), 2–15.
- Moran M. Three faces of the health care state. *J Health Polit Policy Law.* 1995 Fall;20(3):767-81; 783-5.
- McEwen, B. S., & Stellar, E. (1993). Stress and the individual. *Archives of Internal Medicine*,153 (18), 2093–2101.
- Omran A. The epidemiologic transition. A theory of the epidemiology of population change. *Milbank Q.* 1971;49(4):509–38.